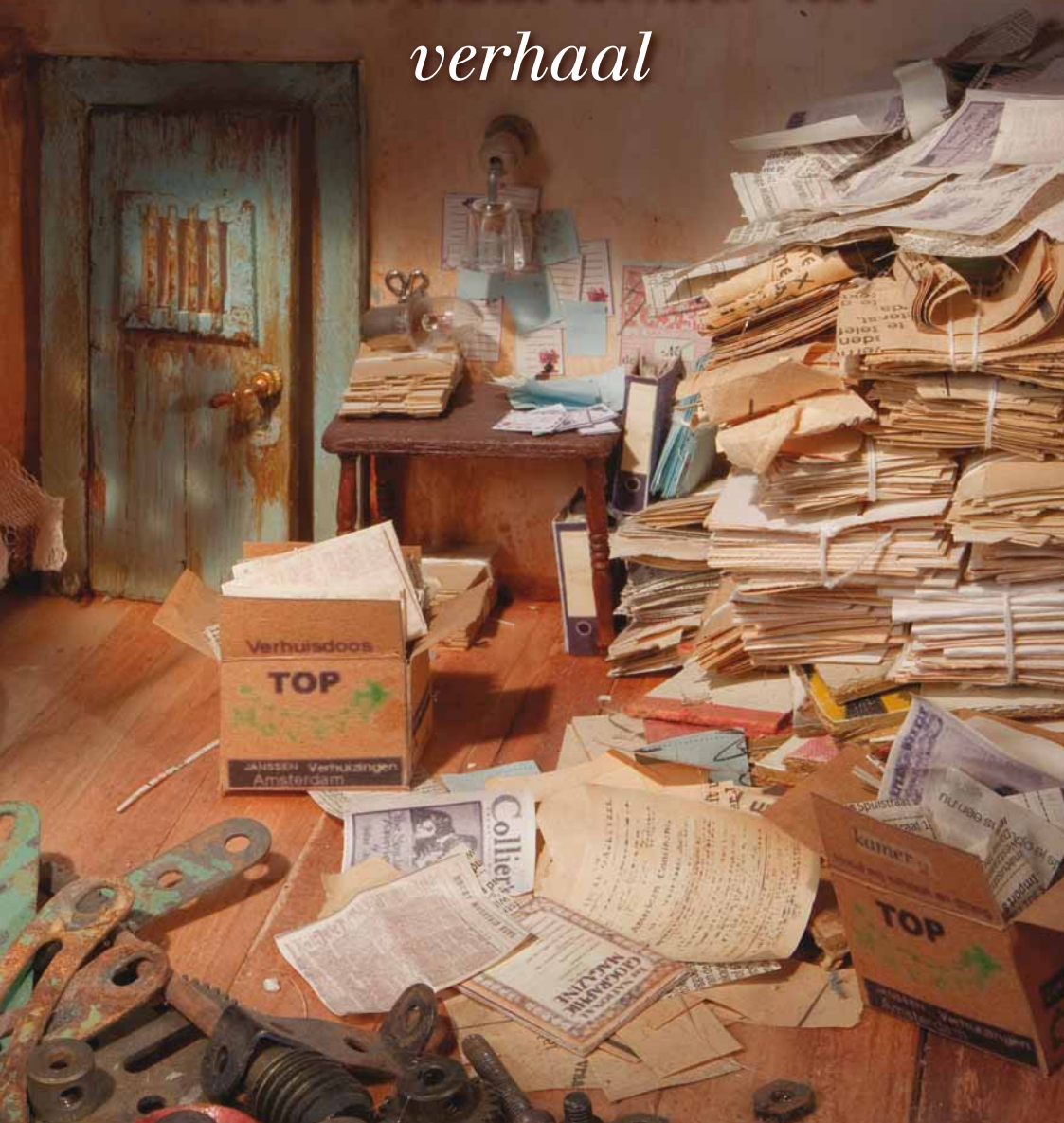

*Het Muizenhuis, een
wereld van ontmoetingen.
Het verhaal achter het
verhaal*

Het Muizenhuis, een wereld van ontmoetingen. Het verhaal achter het verhaal

In 2011 verschijnt *Het Muizenhuis - Sam & Julia*. Inmiddels is dit boek samen met *Het Muizenhuis - Sam & Julia in het theater* (2012) en *Het Muizenhuis - Sam & Julia en het circus* (2013) een overdonderend nationaal en internationaal succes. Ook verschijnt ter gelegenheid van de kroning van koning Willem-Alexander in april 2013 op verzoek van het Amsterdams Fonds voor de Kunsten een Gouden Boekje, *Het Muizenhuis - Sam & Julia. Het grote feest*, dat werd uitgereikt aan de drie prinsesjes en aan alle onderbouwleerlingen in Amsterdam.

Maar net als bij het schilderij van de zonnebloemen waarvoor je geen tijd had om het te bekijken omdat je te lang in de winkel van het museum bent blijven hangen, schuilt bij *Het Muizenhuis* het gevaar dat deze bijzondere creatie ondergesneeuwd raakt onder het succes en de bijkomende productie.

Dit zou een groot gemis zijn. *Het Muizenhuis* is, om nog een keer de vergelijking te maken, net als de zonnebloemen niet slechts een hype, het is kunst. Een kunstwerk in de vorm van een kinderboek. Net als bij elk ander kunstwerk blijft echt en steeds weer kijken van belang. Iets waar kinderen bij uitstek goed in zijn. Want alleen door te blijven kijken kun je een wereld instappen die je die andere, de echte wereld, even kan doen vergeten.

Van muizenboek naar muizenhuis

De serie *Het Muizenhuis* is een creatie van Karina Content (Leiden, 1960). Zij debuteert in 2000 als schrijfster onder de naam Karina Schaapman met het boek *Schoolstrijd*.¹ In 2004 volgt *Zonder moeder*.² Voor deze boeken als ook voor politieke rapporten die zij schrijft in de jaren dat zij in de gemeenteraad zit, maakt ze levensgrote beelden van papier, was, brons en textiel. Hoewel bij het werk van Karina beelden en tekst onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn, heeft zij de beelden die zij voor en tijdens het schrijven van haar boeken voor volwassenen maakt nooit getoond. Alleen het tekstgedeelte maakt zij openbaar.

De boeken van de serie *Het Muizenhuis* zijn haar eerste kinderboeken. Het is tevens de eerste keer dat zij haar driedimensionale werk toont. Het beeld vormt dit keer het

decor waarin het verhaal zich afspeelt. Met het openslaan van het eerste boek stap je een nieuwe wereld binnen. Het is de wereld van de muizen Sam en Julia. Samen met hen ontmoet je de rest van de bewoners en leer je mede door de objecten die in het huis staan hun geschiedenissen, waarden en gewoonten kennen.

Op het moment dat de gelegenheid zich aandient om een kinderboek te schrijven, gaat een lang gekoesterde wens van Karina in vervulling. Zij herinnert zich *Het muizenboek* uit 1950, geschreven door Clinge Doorenbos en geïllustreerd door Nans van Leeuwen. Het is het enige kinderboek dat zij als kind heeft. Honderden keren vraagt zij haar moeder hieruit voor te lezen. Niet alleen omdat het over een grote familie gaat – zij woont als kind alleen met haar moeder – maar het is er ook gezellig en knus, er worden avonturen beleefd en het loopt altijd goed af. Door dit boek maakt ze kennis met de Nederlandse cultuur. Een cultuur waar haar moeder, die midden jaren vijftig vanuit Indonesië naar Leiden was verhuisd, niet aan kon wennen. Karina en haar moeder worden gediscrimineerd en haar moeder sluit zich steeds meer voor de buitenwereld af. *Het muizenboek* biedt een veiliger wereld.

Na het herlezen van *Het muizenboek* besluit Karina een muizenhuis te bouwen. Niet als poppenhuis, maar als decor voor het boek dat ze wil schrijven. Zij begint met het naaien van een dekentje van patchwork, net zo een als op de illustraties van Nans van Leeuwen te zien is. Een dekentje is bij uitstek een object dat geborgenheid, warmte en veiligheid uitstraalt. Zo moet *Het Muizenhuis* ook worden: een veilige, gezellige wereld waarin geen verschrikkelijke dingen gebeuren of waar in ieder geval alles goed afloopt. Het dekentje wordt gevolgd door een bedje en al snel vormt een kartonnen sinaasappeldoos de eerste vier kamers. Inmiddels zijn er meer dan honderd kamers. Behalve een voor- en achterkant heeft het huis ook twee zijkanten met een fabriek, een trappenhuis, opslagplaatsen, winkels, werkplaatsen, de studiekamer van een wetenschapper die onderzoek doet naar echte muizenbotten en het bijbehorende Natuur Historisch Museum. Om alles te kunnen zien moet je om het huis heen lopen. Daarbij vergeet je soms dat het niet om het beeld van het huis gaat maar om het boek waarin het huis te zien is. Het huis is de plek waar het verhaal zich afspeelt. Tegelijkertijd toont het interieur de geschiedenissen van de bewoners.

Over ijscostokjes, schapenwol en platenhoezen

Iedere kamer herbergt haar eigen verhaal. Niet één kamer is er zomaar. Karina zegt: 'Bij het ontwerpen heb ik een beeld in mijn hoofd. Ik bedenk wat voor sfeer daar bij hoort en dan maak ik de objecten. Als je goed kijkt, kun je zien waar de dingen die in het huis staan van gemaakt zijn. Doppen zijn gebruikt voor lampjes, fietslampjes worden flesjes, emaille kannetjes en emmertjes zijn gemaakt van papier en ijscostokjes veranderen in houten vloeren. Ik hecht grote waarde aan het feit dat kinderen de oorsprong van voorwerpen leren kennen.' De authentieke stoffen die in het huis zijn, komen voor een groot deel uit een verzameling stalenboeken die Karina van een stoffenhandelaar

kreeg. Dankzij dit cadeau kan zij stoffen uit de jaren vijftig, zestig en zeventig gebruiken. Ouders en grootouders die uit het boek voorlezen, herkennen vaak de stoffen. De zin 'zo zag het er bij ons vroeger ook uit' biedt een opening om hun eigen geschiedenis te vertellen. De herkenning wordt ook getriggerd door het gebruik van afbeeldingen van mensen, bijvoorbeeld op platenhoezen, verpakkingen, boekenkaften en in fotolijstjes. Zoals Karina zegt: 'Niet alles hoeft muizig te zijn om er een muizenwereld van te maken.'

De aankleding van de kamers zorgt voor een herkenbare wereld, waar een mengeling van echt en fantasie door elkaar lopen. Bepaalde objecten geven niet alleen het karakter van de bewoners weer, maar laten ook de tijdgeest zien. Net als bij het gebruik van originele stoffen, zorgt ook het tonen van kunst voor een bepaalde uitstraling. Het komt niet vaak voor dat een kunstenaar kunst van andere kunstenaars in zijn werk verwerkt. Hoewel *Het Muizenhuis* op zich al een kunstwerk is, is in een aantal kamers ook werk van andere kunstenaars te zien. Bewust van de kracht die een echt kunstwerk heeft in tegenstelling tot een reproductie, en een vast geloof in het belang van kinderen om met kunst in aanraking te komen, benadert Karina een aantal hedendaagse kunstenaars om nieuw werk voor *Het Muizenhuis* te maken. Er zijn geen beperkingen behalve de maat, het moet tussen de drie en vijf centimeter zijn. Het resultaat is een aantal kunstwerken, onder andere van Eli Content, Merijn Bolink, Hermine van der Does, Jan Andriesse, Ansuya Blom, Ada Breedveld, Leo Vroegindewij, Paul Andriesse, dat met een eigen karakter en uitstraling onderdeel is van *Het Muizenhuis*. Soms, zoals bij de opa van Sam, maakt de kunst deel uit van de muis zelf, in de vorm van zeemanstatooteges gezet door Henk Schiffmacher.

Het huis is een schots en scheef bouwwerk. Het is kamer voor kamer opgebouwd. Toen het huis bijna drie meter hoog was, de opa van Sam woont op de bovenste verdieping, was het plafond (letterlijk) bereikt. Op het moment dat ook in de breedte niet verder gebouwd kon worden was het huis klaar. Dit gedeelte van het huis staat nu als beeld in de OBA tentoongesteld, waar iedereen het gratis kan bekijken. De losse decorstukken die Karina bouwt voor de verschillende boeken, zoals het theater, het ziekenhuis en het circus behoren ook allemaal tot de wereld van *Het Muizenhuis*. Een wereld die net als de echte wereld niet te overzien is. In de boeken wordt het nooit in zijn geheel getoond. Voor een kind maakt het nog niet uit hoe de hele wereld er in zijn geheel uitziet; het gaat erom hoe je straat eruit ziet en wie je burens zijn.

Het trappenhuis, een plek van ontmoetingen

In *Het Muizenhuis* gaat het nadrukkelijk om ontmoetingen en erbij horen. Het is dan ook niet toevallig dat op de omslag van het eerste boek de trap prominent aanwezig is. Het trappenhuis brengt Sam en Julia van de ene plek naar de andere en het is bij uitstek een plek van ontmoetingen. Misschien is het ook wel de plek waar Sam en Julia elkaar voor het eerst hebben gezien en waar zij vrienden zijn geworden. Het belang van vriendschap is een terugkerend onderdeel van het verhaal. Dat een ontmoeting niet

automatisch leuk is, blijkt wanneer Sam en Julia bovenaan de trap een rat zien. Ze zijn bang. Dan blijkt dat het hun eigen schaduw is. Het is een prachtige metafoer. Soms zijn we bang voor dingen, mensen en muizen, die we niet kennen. Wanneer we het licht er anders op laten schijnen, blijken het onze eigen vooroordelen en angsten in de vorm van onze schaduw te zijn. In het boek leren Sam en Julia niet bang te zijn voor nieuwe ontmoetingen. Zij durven overal op af te gaan, juist omdat Julia heel nieuwsgierig is en omdat ze weet dat Sam altijd bij haar in de buurt is.

Julia en Karina

Julia is Karina, maar ook weer niet. Karina's autobiografische roman *Zonder moeder* begint met de zin: '1968. Ik ben Karina, acht jaar oud. Samen met mijn moeder woon ik aan de Hoflaan in Leiden, op de tweede verdieping van een portiekflat.' In *Het Muizenhuis* wordt Julia als volgt geïntroduceerd: 'Julia woont zeshoog-middenachter. Ze woont daar samen met haar moeder in een heel klein kamertje.' *Zonder moeder* is in de eerste persoon geschreven, Julia wordt in de derde persoon beschreven. In *Zonder moeder* kan de lezer de hoofdpersoon blijven volgen tot ze een volwassen vrouw is, moeder van vier kinderen. In *Het Muizenhuis* blijft Julia acht jaar. In *Zonder moeder* beschrijft Karina het huis waar zij met haar moeder woont: 'In onze woonkamer staat behalve ons bed, nog een bureautje met twee laadjes. Dat bureautje gebruiken we ook als tafel. (-) In de achterkamer bouw ik altijd hutten. En dan hebben we nog de rombengkamer, daar ligt allemaal rommel.'

Ook de kamer van Julia en haar moeder is zeer sober. Er staat een bed, een tafel en twee stoelen. In de keuken staat een wadjan in plaats van een pan. Er is geen ijskast. Hoewel het duidelijk is dat Julia, net als Karina vroeger, arm is, is zij rijk in de vrijheid die zij krijgt van haar moeder om dingen te maken en om op avontuur te gaan.

Karina gaat als kind ook vaak op avontuur. Thuis is de plek waar zij hunkert naar een grote familie, terwijl haar moeder hunkert naar het land waar zij vandaan komt. Hierover schrijft zij: 'Ik teken altijd poppetjes, die ik uitknip om mee te spelen. De poppetjes vormen een gezin. (-) Ik heb een huis voor ze gemaakt van kartonnen dozen.'²⁴

Het Muizenhuis is net als de jeugd van Karina gesitueerd in Nederland. Dit komt op allerlei manieren naar voren: in het koloniale verleden, de moeder van Julia komt net als de moeder van Karina uit Indonesië, in het dagboek van Anne Frank dat op het nachtkastje van de tante van Sam ligt, in de ja-nee sticker op de brievenbus en op het moment dat Sam en Julia in de sneeuw spelen. Toch vormt Nederland als specifieke plek geen beperking. Doordat het verhaal zich richt op verschillende geloven en culturen is het alsof je de hele wereld in *Het Muizenhuis* ontmoet.

Vriendschap

Het is belangrijk om een vriend te hebben met wie je sneeuwpoppen kunt maken, geheimen kunt delen en avonturen kunt beleven, daarom is Sam er. Sam en zijn familie belichamen Julia's droombeeld van het hebben van een groot gezin. De hele familie van Sam speelt een rol in het boek. Sam heeft een joodse achtergrond. Karina heeft een stamboom met aanvullende informatie gemaakt van de familie van Sam. Deze geschiedenissen zijn terug te zien in bijvoorbeeld de beroepen van de familieleden en in het interieur van de verschillende kamers. De kamer van Sams orthodoxe oom is anders ingericht dan die van zijn liberaal joodse tante, de moeder van kleine Sofie. Na het maken van het huis ontwerpt Karina de bewoners. Bij het creëren van de ideale muis gaat zij niet over één nacht ijs. Uiteindelijk slaagt zij erin de muizen een gezichtsuitdrukking te geven die hen bij iedere situatie de passende uitdrukking geeft. Hun karakter is in het materiaal, schapenwol en stof, en in hun vorm terug te vinden. Julia is een ondernemend beweeglijk type. Haar vachtje is ruw en haar lijfje is rank. Sam is verlegen en zachtaardig, zijn lijfje is bol en de stof is zacht. Sam en Julia vullen elkaar aan. Dat gaat zo ver dat Sam is gemaakt van de binnenkant van de stof van Julia, en in Julia zit ook een Sam. Op de foto's in het boek komen deze nuances goed naar voren.

Het boek

Het boek kent een eigen ritme waarbij de plaatsing en de grootte van de foto's ten opzichte van de tekst een belangrijke rol speelt. Het verhaal en de foto's horen bij elkaar. Dat wil niet zeggen dat alles wat er op de foto te zien is, verteld wordt. Veel foto's laten behalve een hele kamer, ook nog een stukje van de kamer erboven, ernaast of eronder zien. Dit geeft aan dat elke kamer, hoewel deze een verhaal op zich vertelt, ook nadrukkelijk onderdeel is van een groter verhaal. Behalve door de beelden wordt een deel van het verhaal ook met woorden verteld. De tekst is heel eenvoudig gehouden. Een aantal superlatieven, in hoofdletters gedrukt, keren keer op keer terug. Zij zorgen voor herkenning en houvast. De tekst geeft de toon van het verhaal aan en laat tegelijkertijd ruimte voor een eigen verhaal. Net als in de boeken van Max Velthuis is de moraal van de verhalen niet die van een leer- maar van een levensmeester.⁵ Dat wil zeggen de verhalen zijn gefantaseerd op basis van ervaringen uit het leven van Karina.⁶

Terugkerende thema's en verborgen lagen

Per boek leer je het huis en haar bewoners beter kennen. Een aantal thema's keren altijd terug. Zo komt in ieder boek naar voren dat niets vanzelf gaat. Net als tassen er niet zomaar zijn, maar ontworpen en gemaakt moeten worden, moet een circustent worden opgezet, moet je oefenen voordat je een balletvoorstelling kunt geven en ook

'Soms zijn we bang voor dingen, mensen en muizen, die we niet kennen. Wanneer we het licht er anders op laten schijnen, blijken het onze eigen vooroordelen en angsten in de vorm van onze schaduw te zijn.'

pannenkoeken bakken is iets dat je moet leren.

In ieder boek komt ook godsdienst aan de orde. In het eerste deel maakt Julia kennis met de Sjabbat. In het tweede deel wordt het Suikerfeest besproken en in het derde deel het Driekoningenfeest. De ontmoetingen met de verschillende geloven vinden rondom eten plaats. Een maaltijd verbindt vaak mensen en voor kinderen is het een herkenbaar ritueel. Het is opmerkelijk dat Karina eten deze rol geeft in haar boeken want het is juist eten dat haar vroeger onderscheidde van haar burens. Ze zegt hierover: 'De Nederlandse keuken vond mijn moeder maar niks. Ze haalde het eten daarom bij een toko. We aten anders, veel rijst, sambal en trassi. Dat laatste zorgde voor een scherpe lucht. Buurtbewoners vonden dat stinken. Wij moesten oprotten naar ons eigen land.' In *Het Muizenhuis* laat zij de muizen letterlijk van elkaars cultuur proeven om hen zo dicht bij elkaar te brengen. Dat het werkt is te zien wanneer de buurvrouw die 's middags Sam en Julia heeft laten proeven van het eten dat zij gemaakt heeft voor het Suikerfeest, 's avonds als één van de toeschouwers aanwezig is in de theaterzaal om naar de voorstelling te kijken. Ook de hele familie van Sam is gekomen, zelfs die van de andere tak. Zij zijn te herkennen aan een andere kleur vacht.

In elk boek overkomt Julia iets. In het eerste boek krijgt ze waterpokken, in het tweede boek breekt ze haar been nadat ze met de step van de trap is gevallen en in het derde krijgt ze, na het eten van te veel snoep, kiespijn. Toch blijft Julia optimistisch. Ze gaat niet bij de pakken neerzitten en overwint haar tegenslagen.

De voddenboer is ook in elk verhaal aanwezig. Als kind krijgt Karina van een oud-papierinzamelaar soms *Donald Ducks*. Deze *Donald Ducks* zijn terug te vinden in *Het Muizenhuis* op de grond naast Julia's bed. De kamer van de voddenboer staat voor een plek waar je in aanraking komt met andere dingen en waar schatten en verhalen verborgen liggen. In ieder boek zijn ook de verhalen die binnen het verhaal verteld worden van belang. Zo vertelt haar moeder wanneer Julia ziek is verhalen over tijgers en slangen. Deze verwijzen naar haar leven in Indonesië. Een ander verhaal is het verhaal dat de oma van Sam vertelt niet lang nadat zijn opa is overleden. Sam en Julia logeren dan bij zijn oma. Julia krijgt heimwee en Sam mist zijn opa. De oma van Sam wuift het gemis van beiden niet weg maar gaat er op in door iets over opa te vertellen. Karina toont hiermee respect voor het gevoel van gemis wat kinderen heel sterk kunnen hebben. En laat zien dat gemis verzacht kan worden als er met zorg mee omgegaan wordt.

Een groot gemis van Karina zelf belichaamt het circus. Als kind reist zij een tijd met een circus mee. In *Zonder moeder* schrijft zij: 'Andreas [Schelfhout, paardendresseur] heeft circus Sarrasani van hout en stof nagebouwd, met een echte tent en wagens, en zelfs de dieren en mensen in het klein, alles precies als in het echt.(-) Als het donker wordt doet hij de lichtjes van het miniatuircircus aan. Het is heel mooi en net echt. Ik mag nergens aankomen. Ik mag er alleen naar kijken.'⁷ Voor het boek *Het Muizenhuis - Sam & Julia en het circus*. maakt zij zelf een circustent en wagens. Hiervoor verkleint zij brieven en foto's uit haar tijd bij het circus. In het boek gaan Julia en haar moeder een zomer met het circus mee. Julia schrijft hierover in haar brieven aan Sam. Ook Karina ontvangt als kind brieven over de gang van zaken in het circus van Rob Roberti,

de circusdirecteur en tevens haar stiefvader, in de periode dat zij niet met het circus mee kon, vanwege school en na het overlijden van haar moeder. Wanneer haar moeder overlijdt is Karina dertien jaar. Niet lang daarna gaat het circus failliet. Dit vormt een onoverkomelijk groot verlies. Zij gaat nooit meer naar een circus, het is te pijnlijk, totdat Julia naar het circus gaat. Tijdens de boekpresentatie van *Het Muizenhuis - Sam & Julia en het circus* treedt Tony Wilson op. Hij doet dezelfde goocheltrucs die Karina nog kent van veertig jaar geleden toen Wilson net als zij deel uitmaakte van circus Roberti.

Eigenlijk is heel *Het Muizenhuis* een plek vol met verborgen lagen. Gebeurtenissen en objecten die belangrijk zijn in de jeugd van Karina komen terug in de boeken. Dat deze lagen er zijn, wil niet zeggen dat je dat wat te zien is en dat wat verteld wordt ook daadwerkelijk moet (willen) ontleden. Zo zit er een dichtgetimmerd raampje in de keuken van Julia. Het verwijst naar een voorval dat Karina in *Zonder moeder* beschrijft. Terwijl haar moeder met sneeuwballen wordt bekogeld door burens sneuvelt het keukenraam. Haar moeder timmert het met plankjes dicht. In *Het Muizenhuis* wordt deze gebeurtenis niet benoemd maar het dichtgetimmerde raam is wel te zien. De gelaagdheid in beeld en woord zorgt voor de basis waarop het verhaal kan bestaan. Niets is er zomaar, maar niet alles hoeft je te weten. Het belangrijkste wat je moet weten is dat het altijd goed afloopt. Dat is ook het moment waarop de boeken eindigen; wanneer alles weer goed is, wanneer de avond valt en Sam en Julia naar bed moeten.

Terug naar het trappenhuis

Tot nu toe zijn er drie delen van *Het Muizenhuis* verschenen. Dankzij de zorgvuldigheid en liefde waarmee Karina de wereld en de bewoners van *Het Muizenhuis* creëert, ontstaat er een verhaal waar elk kind deel van wil uitmaken.

Karina werkt aan een vierde deel waarin Sam en Julia in het huis spelen en eventjes naar de kermis gaan. Gelukkig zullen er nog heel veel delen nodig zijn om de verhalen van alle kamers te horen en om alle bewoners en hun geschiedenissen te leren kennen. Als er maar genoeg kinderen en volwassenen *Het Muizenhuis* bekijken en lezen is er hoop dat de echte wereld er ooit zal uitzien als de wereld van Sam en Julia, een wereld waarin je jezelf kunt zijn, ook als dat anders is dan je buurman, en waarin je je veilig voelt en waar je naast maar vooral met elkaar kunt leven. Tot die tijd is er *Het Muizenhuis*.

Tekst: Judy Jaffe-Schagen

Dr. Judy Jaffe-Schagen (1969), geboren in Amsterdam woont sinds 2002 in Israël. Zij is historica en in 2013 is zij gepromoveerd aan de Vrije Universiteit in Amsterdam op het onderzoek *Objects in context, peoples in places. Home, museums and belonging in the cultural landscape of Israel*.

Achter de moeder van Julia het dichtgetimmerde raam. 'De gelaagdheid in beeld en woord zorgt voor de basis waarop het verhaal kan bestaan.'

Noten

- ¹ Schaapman, K. (2000) *Schoolstrijd. Ouders op de bres voor beter onderwijs*. Amsterdam, Uitgeverij SWP.
- ² Schaapman, K. (2004) *Zonder moeder*. Amsterdam, Uitgeverij Balans. Dit boek werd in 2007 in het Engels vertaald, zie: Schaapman, K. (2007) *Motherless: A True Story of Love and Survival*. Londen, John Murray.
- ³ Schaapman, K. (2004) *Zonder moeder*. Amsterdam, Uitgeverij Balans, p. 10.
- ⁴ Schaapman, K. (2004) *Zonder moeder*. Amsterdam, Uitgeverij Balans, p. 18.

- ⁵ Mooren, P. 'Ontluikende moraliteit en de fabel van Max Velthuijs'. In: Mooren, P., Lierop-Debrauwer, H. van, en Vries, A. de (1999) *Morele verbeelding. Normen en waarden in jeugdcultuur*. Tilburg, Tilburg University Press, p.77-86.
- ⁶ Velthuijs, M. (1995) 'Sprookjes in prentenboeken'. In: Lierop-Debrauwer, H. van, Mooren, P., Quelle, P. en Verschuren, H. (red). *Zo goed als klassiek. Klassieke (jeugd)literatuur*. Den Haag, NBLC, p.82.
- ⁷ Schaapman, K. (2004) *Zonder moeder*. Amsterdam, Uitgeverij Balans, p.34.

'De ontmoetingen met de verschillende geloven vinden rondom eten plaats. Een maaltijd verbindt vaak mensen en voor kinderen is het een herkenbaar ritueel.'

openbare bibliotheek amsterdam

Word lid van de OBA

Het Muizenhuis is te zien bij de Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA)

Centrale Bibliotheek - jeugdetage
Oosterdokskafe 143
1011 DL Amsterdam
www.oba.nl/muizenhuis

De Centrale Bibliotheek is iedere dag (m.u.v. feestdagen) open van 10.00 tot 22.00 uur. Iedereen kan er gratis naar binnen.

Iedereen tot 19 jaar kan ook gratis lid worden van de OBA. Je krijgt dan een eigen OBA-pas waarmee je bijvoorbeeld de boeken over Het Muizenhuis kunt lenen. Met een OBA-pas kun je ook cd's, stripboeken, luisterboeken en films lenen. En je krijgt er vaak korting mee op leuke jeugdvoorstellingen. Ben jij nog geen lid van de OBA? Schrijf je dan snel in, in de bibliotheek of via www.oba.nl/lidworden

Graag tot ziens in de bibliotheek!

© 2013 Concept en tekst: Karina Schaaapman

De boekenserie *Het Muizenhuis* wordt uitgegeven door Uitgeverij Rubinstein bv, Amsterdam

www.muizenhuis.nl

Fotografie: Ton Bouwer en Eddo Hartman

Ontwerp: Ubald Seveke

Alle rechten voorbehouden

RUBINSTEIN

www.rubinstein.nl